

El Plaer de l'Art
 Autoria: Teresa Amat
 Editorial: Edicions Sidillà
 211 pàgines
 PVP: 20€

El Plaer de l'Art

Xavier Surís i Gimeno, universitari

Entre els anys 1966 i 1984, Josep Pla (Palafugell, 1897 - Llofriu, 1981), de la mà d'Edicions Destino, publicava la seva obra completa; 45 toms de llom vermell, lletra especialment petita i paràgrafs eixuts en què Pla ens obsequia amb una visió ferma, crítica i, en certes ocasions, proçaç –afortunadament!– de temes com la política, la societat i els seu *modus operandi* o l'art –sempre en intensa correlació.

Figura cabdal per titllar el s. XX català com una etapa de riquesa literària, estudiosos de tota mena han dedicat desenes –sinó centenars– de projectes a l'anàlisi d'una obra tan polifacètica com complexa. Paradoxalment, de totes les rutes que ofereix l'escriptura planiana, la crítica artística havia quedat incomprendiblement relegada a un paper tangencial. Especialment, l'estudi envers la seva relació amb l'art i els artistes catalans. Ara, però, aquesta necessitat ha quedat sadollada. El maig del 2024 arribava a les llibreries del nostre país l'assaig *El Plaer de l'art*, escrit per Teresa Amat (Martorell, 1950 - Martorell, 2024) i publicat per Edicions Sidillà. Més enllà del joc de paraules simple –tanmateix, eficaç– a l'hora de la titulació, Amat, llicenciada en filologia catalana i defensora acèrrima de Pla, ens presenta una excel·lent antologia de textos sobre el concepte de l'art i l'opinió que proferia d'artistes amb qui va coincidir i, en alguns casos, conèixer en profunditat.

Ja des de la introducció, l'escriptor i periodista és descrit com un hedonista. Pla gaudia de l'art: li agradava tot allò que retratava la realitat, així doncs, lloava l'impressionisme pels paral·lelismes que mantenia amb el seu estil narratiu. També és catalogat com a materialista, atès que considerava tot allò que l'envoltava l'essència de la vida i, consegüentment, l'art com a part de l'essència humana. Aquestes dues divises foren la seva bandera ideològica, la qual va defensar davant les modes plàstiques que ell considerava decorativistes.

Pla lamentava la intrusió personal a l'hora de crear; afirmava que la tendència intrínseca de l'ésser humà a l'egocentrisme desvirtuava la realitat en detriment de ser "original".

Per això emfatitzava tant envers el *genius loci* (l'esperit del lloc), perquè representar de manera fidedigna allò que t'envolta per Pla era la manera de no caure en una vacuïtat recalcitant –un dels seus adjectius predilectes.

Malgrat confusions puntuals, tenia molt clares les diferències entre els dos estils: criticava els pseudorealistes pel seu subjectivisme i els naturalistes per ser un realisme adulterat, burgès, impersonal, exempt de bellesa i massa literari. Així i tot, la contundència amb què parlà del modernisme i l'avantguardisme exemplifiquen encara més la seva animadversió conservadora –gairebé reaccionària– cap a l'art "pretensions, idealista, substituït i decoratiu".

Per Pla, el modernisme és excessiu, subjectiu. Criticà durament l'arquitecte Domènech i Montaner i el seu Palau de la Música per l'espai barroc i explicà com a ple segon acte va haver de marxar perquè tot plegat el trasbalsava. També lamentà com el tabac, l'alcohol i les drogues van truncar la qualitat de Rusiñol i Cases fins al punt d'acabar sent "pintors mediocres que vivien del record". Tanmateix, era quasi ditiràmbic en parlar de Gaudí: el considerava més imaginatiu que fantàstic i cito textualment "ell forma una branca del modernisme més important que la mateixa soca".

Amb l'avantguardisme va anar més enllà, fins al punt de trabucar-ne la definició: "amb la seva intenció d'ésser trencadors han acabat sent monòtons i, inevitablement, orientant-se cap a quelcom decoratiu i fantàstic". Rebutjava les avantguardes pel seu caire efímer i allunyat de l'objectivisme –és la condemna més recurrent. Paral·lelament als modernistes, s'hi referia com a "mercenaris al servei de qui té diners".

Josep Pla és diferent de qualsevol altre escriptor o periodista imaginable, *idem* les seves opinions. Gràcies a la passió i el coneixement de Teresa Amat, qualsevol interessat en Pla o en l'art com a disciplina pot submergir-se en el prisma, no d'un crític d'art, sinó "d'un estudiós apassionat" –condició que li proporciona un merescut crèdit en el panorama. ■